

# ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2007, fimmtudaginn 5. júlí, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Grétar Grétarsson, Gunnar Viðar og Hildigunnur Hafsteinsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 17/2006**:

**M**  
**gegn**  
**fjármálafyrirtækið F**

og kveðinn upp svohljóðandi

## ú r s k u r ð u r:

### I.

#### Málsmeðferð.

Málsaðilar eru **M**, Reykjavík, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar, og fjármálafyrirtækið **F**, hér eftir nefnt varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefnd 17. nóvember 2006 með kvörtun **A**, f.h. sóknaraðila, dagsettri 14. nóvember 2006. Með bréfum nefndarinnar, dagsettum 17. og 28. nóvember 2006, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 14. desember 2006. Bréfið var sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 18. desember 2006, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi lögmanns sóknaraðila, dagsettu 5. janúar 2007.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 16. febrúar, 2. mars, 29. mars, 4. apríl, 5. júní, 14. júní og 5. júlí 2007.

### II.

#### Málsatvik.

Sóknaraðili mun hafa gengist í fjárhagslega ábyrgð fyrir **B**, og **C**, Ábyrgðirnar féllu á sóknaraðila sem mun af því tilefni hafa tekið lán hjá sóknaraðila að fjárhæð kr. 3.170.000 til greiðslu ábyrgðarskuldbindinga sinna. Gaf hún út skuldabréf til varnaraðila fyrir fjárhæðinni hinn 22. september 2003. Sóknaraðili var úrskurðuð gjaldþrota þann 27. mars 2006. Varnaraðili lýsti kröfu í þrotabú sóknaraðila að fjárhæð kr. 5.042.306 vegna fyrrgreinds skuldabréfs.

Með bréfi lögmanns sóknaraðila til varnaraðila, dagsettu 16. ágúst 2006, var þess krafist að varnaraðili felldi niður kröfuna og afturkallaði lýsingu hennar í þrotabú sóknaraðila. Erindinu var hafnað með rafpósti varnaraðila til lögmanns sóknaraðila, dagsettum 5. september 2006. Lögmaður sóknaraðila óskaði eftir gögnum frá varnaraðila með bréfum, dagsettum 20. september 2006 og 12. október 2006.

Málið barst úrskurðarnefndinni með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 14. nóvember 2006.

### III.

#### Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili telur að varnaraðila hafi verið skylt að meta greiðslugetu greiðanda, en þetta hafi hvorki verið gert þegar sóknaraðili gekkst upphaflega í ábyrgð fyrir dóttur sína hjá varnaraðila né þegar hún hafi verið látin yfirtaka ábyrgðirnar með nýju láni. Vísar sóknaraðili í þessum efnum til 2. mgr. 3. liðar samkomulags um notkun sjálfskuldarábyrgðar frá 27. janúar 1998.

Ennfremur kveður sóknaraðili að upplýsingabæklingur um sjálfskuldarábyrgðir hafi ekki verið dreift með skjölum sem afhent voru ábyrgðarmönnum til undirritunar. Þá hafi ábyrgð sóknaraðila verið tekin gild af hálfu varnaraðila, þrátt fyrir að sóknaraðili hafi lýst því yfir að hann væri ekki borgunarmaður fyrir ábyrgðinni.

#### IV.

##### Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að málinu verði vísað frá úrskurðarnefndinni, en til vara að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Aðalkröfu sína byggir varnaraðili á því að málið sé svo óljóst og ruglingslegt að vonlaust sé fyrir hann að verjast því. Vísar varnaraðili í þeim efnum til e-liðar 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Þá telur varnaraðili að þrotabú sóknaraðila verði að eiga aðild að málinu en ekki sóknaraðili sjálfur og vísar í þeim efnum til ákvæði laga um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21, 1991 og 7. gr. áðurnefndra samþykktar.

Áhrærandi varakröfu sína vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili sé sjálfur skuldari að því bréfi sem málið snúist um og eigi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga því ekki við. Þá geti samkomulagið ekki átt við um ábyrgðir sem sóknaraðili gekkst í fyrir C, enda sé það bundið við ábyrgðir á skuldum einstaklinga.

#### V.

##### Niðurstaða.

Skilja verður málatilbúnað sóknaraðila svo að hann geri þá kröfu fyrir úrskurðarnefndinni, sem fram kom í bréfi hans til varnaraðila, dagsettu 16. ágúst 2006, og varnaraðili hafnaði rafleiðis 5. september 2006, þ.e. að varnaraðila verði gert að fella niður kröfu að fjárhæð kr. 5.042.306 í þrotabú sóknaraðila vegna útgefins skuldabréfs að höfuðstóli kr. 3.170.000 hinn 22. september 2003 og afturkalla kröfulýsingu þar að lútandi.

Ágreiningslaust er að bú sóknaraðila var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði héraðsdóms 27. mars 2006 og var D, skipaður skiptastjóri. Að lögum hafði sá úrskurður þau áhrif að þrotabú sóknaraðila tók við öllum fjárhagslegum réttindum sem hann átti eða naut við uppkvaðningu úrskurðarins, sbr. 1. mgr. 72. gr. laga nr. 21, 1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. Samkvæmt 2. mgr., sbr. 1. mgr. 130. gr. laganna, getur þrotamaður í eigin nafni haldið uppi hagsmunum sem þrotabúið kann að njóta til hagsbóta búinu ákveði skiptastjóri eða lánardrottinn að halda ekki uppi slíkum hagsmunum. Er sóknaraðili því með vísan til síðastnefndra ákvæða laga nr. 21, 1991, sbr. og H 2003-1716, réttur aðili máls þessa. Önnur atriði þykja ekki getað leitt til frávísunar málsins.

Með vísan til framanritaðs er kröfu varnaraðila um frávísun málsins hafnað.

Krafa sóknaraðila byggist á því að varnaraðili hafi ekki farið að ákvæðum samkomulags um notkun sjálfskuldarábyrgða, dagsetts 27. janúar 1998, þegar sóknaraðili gaf út skuldabréf til hans að fjárhæð kr. 3.170.000 hinn 22. september 2003. Hafi greiðslugeta sóknaraðila ekki verið metin í það sinn, fremur en þegar hún gekkst upphaflega í ábyrgð fyrir lánum dóttur sinnar hjá varnaraðila. Þá hafi hún ekki fengið afhentan upplýsingabækling, auk þess sem ábyrgð hennar hafi verið tekin gild þrátt fyrir að hún hafi lýst því fyrir varnaraðila að hún væri ekki borgunarmaður fyrir ábyrgðinni.

Tilgreint samkomulag féll úr gildi 1. nóvember 2001 þegar samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett þann dag, tók gildi, sbr. 4. mgr. 9. gr. samkomulagsins. Var það samkomulag í gildi á útgáfudegi umþrætts skuldabréfs 2. september 2003. Tekur samkomulagið til allra skuldaábyrgða, sem einstaklingur gengur í fyrir annan einstakling, sbr. nánar 2. gr. samkomulagsins, þ.m.t. víxilábyrgða.

Fyrir liggur að með útgáfu nefnds skuldabréfs 22. september 2003 var sóknaraðili að greiða þrjár skuldir sem hann var ábyrgur fyrir gagnvart varnaraðila og er ágreiningslaust að andvirði þess var varið til þess, sbr. þrjár kvittanir varnaraðila, dagsettar 25. september 2003. Lúta tvær þeirra að greiðslu tryggingarvixla þar sem **C**, var greiðandi. Gaf sóknaraðili annan víxilinn út, en var ábekingur að hinum. Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur samkvæmt framansögðu ekki til ábyrgða sem einstaklingur gengur í fyrir einkahlutafélög. Þykir því ekki efni til að frekar um nefnda tryggingarvixla eða ábyrgð sóknaraðila samkvæmt þeim.

Auk framangreindra tveggja víxla, gekkst sóknaraðili í ábyrgð samkvæmt tryggingarvixli að fjárhæð kr. 1.200.000 sem gefinn var út af henni sjálfri, en greiðandi var dóttir sóknaraðila, **B**, Var víxilinn ætlaður til tryggingar yfirdráttarskuld **B**, á tékkareikningi hennar hjá varnaraðila. Var víxileyðublaðið óútfyllt að því er varðaði útgáfudag og gjalddaga og var varnaraðila með viðfestri yfirlýsingu sóknaraðila og dóttur hennar, dagsettri 2. nóvember 2001, veitt heimild til að fylla eyðublaðið út að þessu leyti og gera það þannig að fullgildum víxli. Af gögnum málsins verður ráðið að sóknaraðili hafi 25. september 2003 greitt varnaraðila kr. 1.418.987 sem fullnaðargreiðslu vegna ábyrgðar sinnar samkvæmt nefndum tryggingarvixli.

Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sem tók gildi 1. nóvember 2001, degi áður en sóknaraðili veitti framangreinda heimild og gekkst í ábyrgð fyrir dóttur sína, var varnaraðila skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi nam hærri fjárhæð en kr. 1.000.000. Ágreiningslaust er að það var ekki gert í því tilviki sem hér um ræðir. Samkvæmt fordæmum nefndarinnar má víkja slíkri ábyrgð til hliðar með vísan til 36. gr. laga nr. 7, 1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggæringa með áorðnum breytingum, enda litið svo á að fjármálastofnun verði að bera allan halla af því að mat á greiðslugetu fari ekki fram áður en ábyrgðarmaður gekkst í ábyrgð á skuldum annars manns.

Í því tilviki sem hér er til úrlausnar hefur sóknaraðili þegar greitt ábyrgðarskuld sína og verður ábyrgðinni því ekki vikið til hliðar. Ábyrgðarskuldin var greidd með hluta af andvirði skuldabréfs að fjárhæð kr. 3.170.000, útgefnu 22. september 2003 af sóknaraðila til varnaraðila. Það kemur þó ekki í veg fyrir að sóknaraðili geti haft uppi endurkröfu vegna greiðslu ábyrgðarskuldarinnar. Þegar litið er til stöðu aðila þykir engu breyta þó sú greiðsla hafi verið án fyrirvara af hálfu sóknaraðila. Með vísan til alls framanritaðs þykir, eins og atvikum máls þessa er háttað og með hliðsjón af dómi Hæstaréttar Íslands, H 2005-2096, rétt að fallast á endurkröfu sóknaraðila. Verður krafa varnaraðila í þrotabú sóknaraðila vegna framangreinds skuldabréf því lækkuð um kr. 1.418.987 að höfuðstóli miðað við útgáfudag. Lækkar krafan að öðru leyti til samræmis við það.

### Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu varnaraðila, fjármálafyrirtækinu **F**, um að málinu verði vísað frá úrskurðarnefndinni er hafnað.

Krafa varnaraðila í þrotabú sóknaraðila, **M**, vegna skuldabréfs, útgefins 22. september 2003, að höfuðstóli kr. 3.170.000, skal lækkuð um kr. 1.418.987 að höfuðstóli miðað við útgáfudag.

Reykjavík, 5. júlí 2007.

---

Guðjón Ólafur Jónsson

---

Geir Arnar Marelsson

---

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

### Sérálit

#### Grétars Grétarssonar og Gunnars Viðar

Við erum sammála öðrum nefndarmönnum um að hafna kröfu varnaraðila um frávísun málsins.

Í máli þessu liggur fyrir að sóknaraðili gaf út skuldabréf til varnaraðila 22. september 2003 og var andvirði þess m.a. notað til að greiða skuld samkvæmt vixli að fjárhæð kr. 1.200.000, sem dóttir sóknaraðila var greiðandi að, en sóknaraðili bar ábyrgð á sem útgefandi vixilsins. Með þeirri greiðslu, sem var án alls fyrirvara af hálfu sóknaraðila, lauk kröfusambandi aðila vegna nefnds vixils og er ábyrgð sóknaraðila á grundvelli hans liðin undir lok. Breytir greiðsluháttur ábyrgðarskuldbindingarinnar engu í þeim efnum.

Að okkar mati er ekki unnt að taka mál upp eftir að fullnaðargreiðsla hefur átt sér af hálfu ábyrgðarmanns á þeim grundvelli að ábyrgð hans hafi ekki verið gild. Í norrænum rétti hafa fræðimenn ekki verið á eitt sáttir um hvort til staðar sé almenn regla um rétt skuldara til endurgreiðslu ef í ljós kemur að þeir greiddu í rangri trú um lögmæti þeirra kröfu sem þeir greiddu. Sumir fræðimenn telja að slík regla gildi en sé hins vegar háð margvíslegum undantekningum. Aðrir telja að engin slík almenn regla gildi heldur verði að meta hvert tilvik sjálfstætt. Að okkar mati skiptir þessi ágreiningur fræðimanna ekki höfuðmáli í því tilviki sem hér um ræðir. Meginatriði í þessu máli hlýtur að vera að sóknaraðili undirritaði skuldbindingu um ábyrgð fyrir dóttur sína. Þegar í ljós kom að aðalskuldari gat ekki staðið í skilum greiddi sóknaraðili upp ábyrgð sína með útgáfu skuldabréfs til handa varnaraðila án þess að gera nokkurn fyrirvara við þá greiðslu. Sóknaraðili heldur því ekki fram að greiðslan hafi verið hærri en henni bar að greiða samkvæmt vixlinum. Um íslenskan rétt í þessum efnum vísum við til H 1999-4218 en í því máli var endurgreiðslukröfu Þ á hendur E hafnað þrátt fyrir að í sama máli kæmist Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að sýkna bæri Þ af kröfu um frekari greiðslur þar sem ábyrgð Þ var ekki talin vera jafn víðtæk og E hélt fram. Einnig er vísað til H 204/1985 þar sem A greiddi þungaskatt sem byggðist á reglugerðum um innheimtu bifreiðagjalda o.fl. nr. 1/1978, nr. 430/1978, nr. 241/1979, nr. 511/1979, nr. 636/1980 og nr. 267/1981. Hæstiréttur komst að þeirri niðurstöðu að jafn víðtækt framsal löggjafans á skattlagningarvaldi og hér ræðir um bryti í bága við 40. gr. Stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944. Þar sem viðkomandi aðili hafði hins vegar þegar staðið skil á gjaldinu án fyrirvara um endurkröfurétt var hann talinn hafa fyrirgert rétti sínum til að endurheimta gjaldið. Við vísum einnig í þessum efnum til H 2002-1936, en þar voru atvik þau að aðalskuldari falsaði nafn ábyrgðarmanna á skuldaskjöl. Ábyrgðarmenn skrifuðu hins vegar

sjálfir undir skilmálabreytingar á þeim skuldaskjölum og gátu ekki borið fyrir sig síðar að upphaflega skjalið hafi verið falsað. Litið var hér svo á að skilmálabreytingarnar fælu í sér endurnýjun skuldarinnar og að upphaflega skuldin hefði verið endurnýjuð með síðari skilmálabreytingum. Af þeim dómi verður ráðið að athafnir aðila í tengslum við ábyrgðir, sem í upphafi kunna að vera ógildar, geti leitt til þess að þeir beri allt að einu ábyrgð. Jafnframt vísuð við til dóms H 17. janúar 2007 í máli nr. 16/2007.

Að okkar áliti verður auk þess að gera þá kröfu að athugasemdir um gildi ábyrgða komi fram innan eðlilegs tíma og í öllu falli áður en að viðkomandi tekur ákvörðun um að standa skil á hlutaðeigandi ábyrgðarskuldbindingu. Önnur niðurstaða myndi leiða til óvissu um stöðu tryggingaréttinda og ófyrirséðra vandkvæða, t.d. varðandi framkröfur ábyrgðarmanna.

Samkvæmt framansögðu teljum við engin rök til að ógilda í heild eða að hluta skuldabréf, sem sóknaraðili gaf út 22. september 2003. Það er því niðurstaða okkar að hafna beri öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila.

---

Grétar Grétarsson

---

Gunnar Viðar